

ΑΙΣΧΥΛΟΣ ΟΡΕΣΤΕΙΑ

ΧΟΗΦΟΡΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - Ι.Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1911

(Το τονικό σύστημα έχει αλλάξει από πολυτονικό σε μονοτονικό. Η ορθογραφία έχει διατηρηθεί).

Υ Π Ο Θ Ε Σ Ι Σ

Το δεύτερον δράμα της Ορεστείας, οι Χοηφόροι, περιέχουσι την κυρίαν πράξιν, δηλ. την μητροκτονίαν του Ορέστου επί της οποίας στηρίζεται το ηθικόν πρόβλημα της Τριλογίας.

Η ένοχος Κλυταιμνήστρα ταρασσομένη από απάισια όνειρα στέλλει την κόρην της Ηλέκτραν με συνοδείαν δούλων γυναικών (ο χορός) δια να εξευμενίση με νεκρωσίμους εκ μέρους της σπονδάς (χοάς) την σκιάν τον αδικοσκοτομένου Αγαμέμνονος. — Εκεί επί του τάφου, γίνεται η αναγνώρισις των δύο αδελφών, της Ηλέκτρας και του Ορέστου, όστις κρυφίως εκ της Φωκίδος είχε έλθη μετά τον φίλον του Πυλάδου διά να λάβη εκδίκησιν του φόνου του πατρός του, συμφώνως με την επιτακτικήν διαταγήν του Απόλλωνος. Οι δύο αδελφοί ψάλλουσιν

αμοιβαίον επιτάφιον θρήνον (κομμόν) επί τον τάφου του πατρός των,
και σχεδιάζουσι την εκδίκησιν.

Πράγματι ο Ορέστης εισάγεται διά δόλου, όπως απήτησεν ο χρησμός
του δελφικού Θεού, εις το πατρικόν ανάκτορον, όπου φονεύει πρώτον
τον Αίγισθον και κατόπιν επί του πτώματος αυτού την μητέρα του
Κλυταιμνήστραν.

Ακολούθως ανοίγει τας πύλας του ανακτόρου και επιδεικνύει εις τον
λαόν τους νεκρούς των τιμωρηθέντων ενόχων και αφ' ετέρου τον
πέπλον διά τον οποίον εκείνοι περιετύλιξαν τον πατέρα τον και τον
εδολοφόνησαν. Αλλά συγχρόνως αρχίζει να τaráσσεται το λογικόν του,
βλέπει ενώπιόν του τα φάσματα των τιμωρών Ερινύων, επικαλείται την
μαρτυρίαν των Αργείων διά την αθωότητά τον και τρέπεται εις
εκουσίαν εξορίαν.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΟΡΕΣΤΗΣ

ΠΥΛΑΔΗΣ

ΧΟΡΟΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ

ΔΟΥΛΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

ΤΡΟΦΟΣ

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΧΟΗΦΟΡΟΙ

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ω χθόνιε Έρμη, της πατρικής μου αρχής προστάτη,
σωτήρας, δέομαι, γίνε μου και σύμμαχος μου,
τήρα που πίσω ο εξόριστος φτάνω στη γη μας

.....

και κράζω του πατέρα μου, σ' αυτόν επάνω
του τάφου του τον όχτο, να μ' ακούση . .

.....

. . . πλεξίδα πότρεφα του Ινάχου
κι' αυτή την άλλη για το πένθος του πατρός μου.

.....

γιατί δεν ήμουν μπρος να κλάψω το νεκρό σου,
πατέρα, ουδέ στο ξόδι σου ν' απλώσω χέρι.

.....

Α!

τι 'ναι που βλέπω! σαν ποια νάναι η συνοδεία
των γυναικών αυτών των μαυροφορεμένων,
πόρχουνται δώθε; τι να φαντασθώ πως τρέχει;
μη βρήκε νέα το σπίτι μας συμφορά πάλι;
'Η δεν θα γελαστώ αν ειπώ πως του πατρός μου
φέρνουν χοές που τους νεκρούς καλοκαρδίζουν;
το δίχως άλλο! γιατί, νά, θαρρώ κ' η Ηλέκτρα
έρχεται η αδερφή μου εδώ βαρυπενθούσα.
Ω Δία, δόσε του πατέρα μου το φόνο
να εκδικηθώ και γίνε πρόθυμος βοηθός μου!
Πυλάδη, ας τραβηχτούμε, για να εξακριβώσω
τι νάναι αυτών των γυναικών η λιτανεία.

ΧΟΡΟΣ
(πάροδος)

'Ηρθα σταλμένη συνοδεία
χοές να φέρω απ' τα παλάτια
γοργά τα στήθια μου χεροχτυπόντας·
πρέπουν στα ματωμένα μάγουλά μου
ξεγδάσματ' απ' το νιόκοπο σπάραγμα των νυχιών
— όσο για θρήνους βόσκομαι καθημερινά μ' αυτούς.
Των πέπλων μου τα λινά φάδια
σχίστηκαν κ' έγιναν κουρέλια
από τη λύπη μου, πάνω στα στήθια,
που στόλιζαν, κομματιασμένα,
από τα αγέλαστά μας πάθια.
Γιατί φόβος ορθότριχος τρανός
ονειρομάντης των σπιτιών, στον ύπνο
φρουμάζοντας μ' οργή, στις νύχτας την καρδιά,
έβαλ' ένα ξεφωνητό τρομάρας στα παλάτια
στο γυναικίτη μέσα πέφτοντας βαρύς·
κι αυτού του ονείρου οι εξηγητάδες
είπαν, μ' εγγύησι θεϊκιά,
πως τόχουν οι κατωκοσμίτες
βαριά παρμένο στην καρδιά
και κρατούν όργητα στους φονιάδες.

Ζητώντας χάρι αχάριστη, ω μάννα γη,
να στρέψη τούτα τα κακά απ' την κεφαλή της,
μ' έστειλ' εμένα δω η άθρη η γυναίκα·
όμως, φοβούμαι να τον πω το λόγο αυτό·
γιατί ποιάν έχει γιατρεία το αίμα που θα χυθή;
Αλλοί, σπίτι πανάθλιο,
θεμελιοξεσπιτώματα,
ανήλια ανθρωπομίσητα
σκοτάδια σε σκεπάζουνε,
με του κυρίου το θάνατο.

Τώρα το πριν το σέβας ταπολέμητο
κι ανίκητο κι αδάμαστο, που μέσ' απ' του λαού
τ' αυτιά περνούσε και μέσ' απ' τα φρένα,
χάθηκε· και καθείς τέτοια ευτυχία φοβάται
πούναι θεός για τους θνητούς και κάτι πιο πολύ.
Της δίκης η απόφασι αγρυπνά
γι' άλλους γοργή καταμεσήμερα,
γι' άλλους φυλάει με τον καιρό
την τιμωρία το σούρπωμα,
κι άλλους κρατάει μεσάνυχτα.

Για τα αίματα που χύθηκαν και τάπτε η μάννα γης
μένει πηχτός κι ασκόρπιστος λύθρος εκδικητής·
κ' η βασανίστρα εκδίκησι τον σέρνει εδώ κ' εκεί
τον ένοχο, που πάσα αρρώστεια τυραγνεί.
Και να κρυφτή σε νυφικό δεν έχει γλυτωμό
κι όλοι ναρθούν οι ποταμοί
απόνα δρόμο, για να πλύνουν χέρι αιματωμένο,
του κάκου θε να ξεχειλίσουν.

Μα εγώ αφού μου ωρίσανε οι θεοί
διπλή πατρίδα, κι απ' τα σπίτια
τα πατρικά με ρίξανε στην τύχη της σκλαβιάς —
πρέπει σε δίκια κι άδικα
των κύριων της ζωής μου
σύμφωνη νάμαι, πνίγοντας
την πικρήν έχθρα στην καρδιά μου·
και σκέποντας το πρόσωπο δακρύζω

του αφέντη μας την τυφλή τύχη
κ' οι κρυφές λύπες με μαργώνουν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πιστές μου σκλάβες, των σπιτιών μας κυβερνήτρες,
αφού μαζί μου έχετε' ερθή, της λιτανείας
ετούτης συνοδεία, ζητώ τη συμβουλή σας,
τώρα που αυτές τις νεκρικές χοές στο μνήμα
του πατέρα μου χύνω, ποιαν ευχή να κάμω
που να τούνε καλόδεκτη; να του πω τάχα
πως από μέρος της μητέρας μου τις φέρνω,
της καλής του γυναίκας στον καλό της άντρα;
Δεν έχω θάρρος αχ! και τι να πω δεν ξέρω,
ενώ την προσφορά στον τάφο του θα χύνω.
Ή να του δεηθώ, καθώς και νόμος είναι
ανθρώπινος, να δώση αυτών, που του τις στέλλουν
τις προσφορές, την πλερωμή που τους αξίζει;
ή δίχως λόγο, ατίμητα, καθώς και κείνος
εχάθηκε, να χύσω τις χοές στο χώμα,
που θα τις πιή και να γυρίσω έτσι οπίσω
σαν ένας που αφήνει καθαρμούς και φεύγει
δίχως τα μάτια του να στρέψη να κοιτάξη;
Και σεις την ίδια νάχετε, φίλες μου, γνώμη,
αφού την ίδιαν έχουμε στο σπίτι έχθρα·
ανοίξετέ μου δίχως φόβο την καρδιά σας,
γιατί τ' όμοιο γραφτό της μοίρας περιμένει
κ' ελεύθερο κι όποιος σε ξένα χέρια σκλάβος·
λέγε μου, τίποτε καλύτερό μου αν ξέρης.

ΧΟΡΟΣ

Σέβομαι σα βωμό το μνήμα του πατρός σου
κι αφού προστάζεις θα σου κρίνω απ' την καρδιά μου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καθώς τον τάφο του σεβάστηκες, και κρίνε.

ΧΟΡΟΣ

Χύνε, κ' εύχου καλό για όσους τον αγαπούνε

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και ποιοί 'ναι οι φίλοι αυτοί που λες να ονοματίσω;

ΧΟΡΟΣ

Εσένα πρώτα πες κι όσοι 'ναι εχθροί του Αιγίσθου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τότε για με και σε την ευχή λες να κάμω.

ΧΟΡΟΣ

Μόνη σου πια κατάλαβε τι έχεις να κρίνης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποιο λοιπόν άλλο μετά μάς να βάλω ακόμα;

ΧΟΡΟΣ

Τον Ορέστη μελέτησε, όμως κι αν λείπη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καλά λες, και τον έφερες και με στο νου μου.

ΧΟΡΟΣ

Τώρα θυμάμενη, γι' αυτούς που τον σκοτώσαν . . .

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τι να πω; ξήγησέ μου της άμαθης να μάθω.

ΧΟΡΟΣ

Κάποιος γι' αυτούς άνθρωπος ή θεός να φτάση,

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και ποιο απ' τα δυο, κριτής των ή εκδικητής των;

ΧΟΡΟΣ

Τόσο φτάνει να πης, το αίμα να πάρη πίσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και μου είναι τούτο απ' τους θεούς συχωρεμένο;

ΧΟΡΟΣ

Πώς όχι, τον εχθρό με κακό να πλερώνης;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κήρυκα μέγιστε της γης και τουρανού,
βοήθησέ μας, χθόνιε Ερμή, και στείλε μου τις
αυτές μου τις ευχές κάτω στη γης, ν' ακούσουν
του κάτω κόσμου οι Θεοί, που το φυλάγουν
το αίμα του πατέρα μου, κ' η Γη που όλα
γεννά και θρέφει και το σπέρμα πίσω παίρνει.
Και γω σκορπώντας στους νεκρούς τα δώρα τούτα
λέω και κράζω «ελέησε και με, πατέρα,
και τον Ορέστη, να τον φέρουμε στα σπίτια,
που έτσι σαν πουλημένοι τώρα τριγυρνούμε
απ' την ίδια τη μάννα μας· κι άλλαξεν άντρα
τον Αίγιστο αντίς σε, το συνεργό του φόνου.
Κ' είμαι σε τόπο δούλας τώρα εγώ· κι ο Ορέστης
απ' τα δικά του εξόριστος, ενώ εκείνοι
χαροκοπούν απόκοτα μέσα στο βιος σου.
Μ' ας έρθη πια ο Ορέστης από κάποια τύχη,
παρακαλώ σε, κι άκουσέ μου εσύ πατέρα·
δόσε κ' εγώ πολύ πιο γνωστικιά να γίνω
απ' τη μητέρα και μ' αγνότερα τα χέρια.
Για μας αυτές οι ευχές· και στους εχθρούς μας πάλι
λέω να φανή, πατέρα μου, εκδικητής σου,
που τους φονιάδες με το δίκιο να σκοτώση·
[αυτά στη μέση βάζω της καλής ευχής μου
και λέω για κείνους την κακήν αυτή κατάρα·]
σε μας τα καλά σέλλε μας, με τη βοήθεια
των Θεών και της γης και της νικήτρας δίκης.
Σε τέτοιες πάνω ευχές τις σπονδές τούτες χύνω,
και σεις με μοιρολόγια στεφανώνετε τις,
ως είναι νόμος, ψάλλοντας νεκρικόν ύμνο.

ΧΟΡΟΣ

Χύνετε δάκρυα μαύρ' από σταμνιού
ταδικοσκοτωμένου μας αφέντη,
τώρα πόχει πιωμένες τις χοές
αυτός ο τάφος των καλών η σκέπη
και προστασία και φυλακτό
για τα κακά τα ξωρκισμένα·

κι άκου και δέξου, σεβαστέ,
από τη μαύρη την καρδιά μου τις ευχές μας.
Αχ, και ποιος να είταν χεροδύναμος
νάρχονταν άντρας λυτρωτής μας,
δίστροφα σειόντας βέλη σκυθικά στον πόλεμο,
και στη δεξιά καλόδετα μαχαίρια κυβερνόντας!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ήπιεν η γης κ' έχει ο πατέρας τις χοές μας,
μα τώρα ακούστε μου κι αυτόν τον νέο το λόγο.

ΧΟΡΟΣ

Πες μου. . . χοροπηδά απ' το φόβο μου η καρδιά μου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βλέπω στον τάφο την κομμένη αυτή πλεξίδα.

ΧΟΡΟΣ

Ποιου τάχ' αντρός, ή ποιας χαμηλόζωστης κόρης;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καθένας εύκολα μπορεί να ταπεικάση . . .

ΧΟΡΟΣ

Πώς από σε τη νεώτερή μου θε να μάθω;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Άλλος, έξω από με, δεν μπορείε να την κόψη.

ΧΟΡΟΣ

Γιατί 'ναι εκείνοι εχθροί πόπρεπε να πενθήσουν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κι όμως είν' ομοιότατη αυτή η πλεξίδα . . .

ΧΟΡΟΣ

Με ποια μαλλιά; αυτό ίσα ίσα να μου μάθης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Με τα δικά μου να τα βλέπης πάρα μοιάζουν.

ΧΟΡΟΣ

Μην είναι τάχα κρυφό δώρο του Ορέστη;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πάρα πολύ μ' εκείνου μοιάζει τις πλεξίδες.

ΧΟΡΟΣ

Και πώς εκείνος τόλμησε ναρθή εδωπέρα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Έστειλε τάμμα τα μαλλιά του στον πατέρα.

ΧΟΡΟΣ

Αυτά που λες μου φέρνουν τώρα κι άλλα δάκρια,
αφού ποτέ δεν θα πατήση εδώ το πόδι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και μένα στην καρδιά μου ανέβη πικρό κύμα
χολής, σαν να με πέρασε σπαθί για πέρα,
κι από τα μάτια μου καυτές μου πέφτουν στάλες
αβάσταγες, σα χειμωνιάτικης πλημμύρας,
ότι είδα την πλεξίδα αυτή· γιατί ποιανού άλλου
να φανταστώ πως εμπορεί νάν' αυτ' η κόμη;
και βέβαια δεν την έκοψεν η φόνισσά του,
η μάννα μας! που ταιριαστή δεν έχει γνώμη
μ' αυτό η κακούργα τόνομα για τα παιδιά της.
Μα και πώς πάλι να παραδεχθώ πως είναι
του Ορέστη δώρο τακριβό στολίδι τούτο,
του φίλτατού μας; κι αχ, με τυραγνά η ελπίδα,
αλλοίμονο!

δεν ήταν νάχε μίλημα και κρίσι ανθρώπου
να μη στεκόμουν δίγνωμη στο ναι και στ' όχι,
μα ή να μπορούσα μια καλή να την πετάξω
αν είτανε κομμένη από κεφάλι εχθρού μας,
ή αν ήταν πάλι από δικό, να κλαίη μαζί μου
στόλισμα και τιμή σ' αυτό το μνήμα επάνω.
Μα εσείς Θεοί, που ξέρετε, μάρτυρες νάστε
μέσα σε ποιους χειμώνες, σα θαλασσομάχοι,
παραδέρνουμ' εμείς! μα αν είναι να σωθούμε

τρανά θεμέλια από μικρή αφορμή στεριώνουν.
Μα νά και πατησιές, δεύτερο αυτό σημάδι,
γιατί είναι χνάρια δυο ποδιών στη γη γραμμένα
του ίδιου εκείνου αυτά και κάποιου σύντροφού του,
μετρώ και βρίσκω πως οι φτέρνες κ' οι πατούσες
με των δικών μου συμφωνούν ποδιών το μέτρος·
ω πόνος που με παίρνει και του νου μου αντράλα!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Γνώριζε στους θεούς των ευχών σου το τέλος
κ' ευχήσου και τα επίλοιπα σε καλό νάβγουν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πώς τάχα τι από χάρι τους καλό με βρήκε;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Βλέπεις εμπρός σου αυτόν, που από καιρόν ευχόσουν

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και ποιον απ' τους ανθρώπους ξέρεις πως καλούσα;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ξέρω πως τον Ορέστη πάρα ελαχταρούσες.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και σε τι τάχα εισακουστήκανε οι ευχές μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εγώ είμ' αυτός! κι άλλον πιο φίλο μη γυρεύης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μα δόλους τώρα εδώ πλέκεις για μένα, ξένε;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τότε στον εαυτό μου πάει να πη τους πλέκω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μα τάχα θες ναναγελάς στις συμφορές μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Και στις δικές μου τότε, αφού στις εδικές σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Να λέω λοιπόν πως είν' ο Ορέστης που μου κρίνει;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ενώ τον ίδιο βλέπεις, όμως αμφιβάλλεις·
μα όταν την πένθιμη κουρά των μαλλιών είδες
και των ποδιώ μου αναμετρούσες τα σημάδια,
σαν νάβλεπες εμένα πέταξε η καρδιά σου·
σίμωσε την πλεξίδα αυτή στην κεφαλή μου
και ιδές με τα μαλλιά πώς μοιάζει ταδερφού σου·
νά και τούτο το φόρεμα, έργο των χεριώ σου
και της σαΐτας σου διάσιμο τα ξόμπλια τούτα.
Κράτα το νου σου· κ' η χαρά σου ας μη ξεσπάση
γιατί πικροί μας είναι, ξέρω — οι φίλτατοί μας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ω εσύ, του πατρικού σπιτιού γλυκύτατη έγνοια,
πολύκλαυτη της σωτηρίας μας ελπίδα,
θαρρεύοντας στη δύναμί σου θε να πάρης
πίσω το θρόνο του πατέρα μας· ω μάτια,
γλυκύτατά μου μάτια, πόχετε για μένα
τέσσερ' αγάπης μερδικά, γιατί έχω χρέος
πατέρα μου να σ' ονομάζω, και μιας μάννας
που ολόδικα μισώ, σε σένα πέφτει η αγάπη,
και της θυσιασμένης άσπλαχν' αδερφής μου·
αλήθεια αδέρφι μου πιστό, τιμή μου φέρνεις.
Μόνον η Δύναμι κ' η Δίκη με τον τρίτο
το Δία τον πανυπέρτατον ας σου συντρέξουν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ναι, Δία, στρέψε τα μάτια σου στις συμφορές μας,
και ιδές την ορφανή γενεά αητού πατέρα,
που μέσα στα σφιχτά ξεψύχησεν αρπάγια
καταραμένης όχεντρας· και τα ορφανά του
πείνα τρανή μας έσφιξε· γιατί δεν μπόρειου
άγρη στην πατρική φωλιά να φέρνω ακόμα.
Κ' έτσι νά μας, κ' εγώ και τούτη εδώ η Ηλέκτρα,
καθώς μας βλέπεις, ορφανούς από πατέρα,
κι αποδιωγμένους μέσ' από το γονικό μας·

και σαν εμάς, τανήλικα πουλιά, μας πήρες
πατέρα που σου θύσιαζε και σε τιμούσε,
τέτοιων δώρων τιμές από ποιο χέρι θάχης;
ούτ' αν τη γέννα φτείρης ταητού Θε νάχης
να στέλλης μαντικά σημάδια στους ανθρώπους,
κι' ουδ' απ τη ρίζα αν μαραθή το αρχαίο το δέντρο
για τους βωμούς σου θα φελά στα πανηγύρια.
Βόηθα! κι απ' το τίποτα μπορείς να υψώσης
σπίτι ψηλό που για καλά τόχουν πεσμένο.

ΧΟΡΟΣ

Ω τέκνα, ω της πατρικής εστίας σωτήρες,
σωπάτε μήπως και κανείς σάς νοιώση, ω τέκνα,
και πάει με γλώσσα έτσι άκριτη και πη τα πάντα
στους άρχοντες μας· που είθε να τους δω μια μέρα
νεκρούς μες τους πισσένιους τους ατμούς της φλόγας.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δεν θα προδώση ο αλάθευτος χρησμός του Φοίβου,
που μ' έσπρωξε σ' αυτό τον κίντυνο και τόσο
με ξεσήκωσε λέγοντας φριχτές φοβέρες
και ψυχρές μπόρες μέσα στα ζεστά μου σπλάχνα,
αν έτσι αφήσω τους φονιάδες του πατρός μου
κι αν μ' όποιο τρόπο σκότωσαν δεν τους σκοτώσω,
με μια άγρια λύσσα, που άλλη πλευρωμή δε στρέγει·
αλλιώς θαν το πλευρώσω εγώ με τη ψυχή μου,
μ' όσα πολλά κι αγλύκαντα θα μ' εύρουν πάθια·
γιατί οι οργές των χολιασμένων απ' τον άδη
είπε πως στους δικούς θέλουνε προξενήση
φριχτές αρρώστειες, μ' άγριες να τραβούν σαγόνες
τις σάρκες, και λειχήνες που θα τις σπαράζουν
και θα κάνουν παράλλαμα την πρώτην όψι,
ως που να βγουν μ' άσπρα μαλλιά 'πό την αρρώστεια·
κι άλλες των Εριννύων πληγές μόλεγε ακόμα
που θα με βρουν από το αγδίκητο το γαίμα.

.....

Γιατί των σκοτωμένων συγγενών, που θέλουν
εκδίκηση, το μαύρο βέλος απ' τον Άδη
η λύσσα κι ο νυχτερινός ο μάταιος φόβος
σειεί και τaráζει κι όξω από τη χώρα διώχτει
με χαλκή μάλιστα κορμί παραδαρμένο·
και δεν μπορούν οι τέτοιοι μήτε σε τραπέζια
μήτε σε γιορτινές σπονδές να λάβουν μέρος·
κι' απ' τους βωμούς, αθώρητος, μακριά τον διώχτει
ο χολιασμένος του πατέρας· και κανένας
ουδέ στέγη του δίνει, μ' ουδέ και βοήθεια,
όσο που τέλος έρμος, καταφρονημένος
κακήν του κακού, άθλιος να τον τυλίξη χάρος.
Τώς να μη μπιστευτώ λοιπόν σε χρησμούς τέτοιους,
που κι αν δεν μπιστευτώ, μα πρέπει να το πράξω;
γιατί πολλές μαζί αφορμές σ' ένα συντρέχουν:
η Θεϊκιά η διαταγή, και του πατρός μου
το μέγα πένθος, κ' η ανέχεια με στενεύει,
για να μη μένη ένας λαός, γενναίος μες σ' όλους,
παφάνισεν από προσώπου γης την Τροία,
σκλάβος σε δυο γυναίκες· γιατί αλήθεια εκείνος
γυναίκεια 'χει καρδιά . . . ειδέ ταχιά θα μάθη

ΧΟΡΟΣ

Αλλ' ω Μοίρες μεγάλες, ας δώση ο Θεός ένα τέλος καλό
εκεί πόχουν το δίκιο μαζί τους.
«Με γλώσσα κακιά η γλώσσα η κακιά
να πλερώνεται πρέπει» φωνάζει τρανά
που ξοφλά τα χρωστούμενα η Δίκη.
«Κι αντίς φόνου πληγή πάλι φόνου πληγή,
να πλερώνεται· κάμεις θα βρης»
ο παμπάλαιος ο μύθος φωνάζει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ω πατέρα τρισάμοιρε,
τι τάχα να πω ή να κάμω
που ήθε σου καλοσυντύχη
στη γη που κοιμάσαι;
Χώρια 'ν' το φως και χώρια το σκότος,

έτσι κλεισμένη κ' η χάρι των Θρήνων
για τους αρχηγούς του σπιτιού μας
τους πρώτους Ατρείδες.

ΧΟΡΟΣ

Τέκνον, το πνεύμα του νεκρού δεν το δαμάζει
η φλογερή η φάουσα της φωτιάς
και κάπου φανερώνει την οργή του·
θρηνολογιέται ο πεθαμένος,
βγαίνει στη μέση ο εκδικητής του·
κι αν οι πατέρες γίνουν στάχτη
μπαίνει με βια και τους γυρεύει
μέσα στη γης το μοιρολόγι

ΗΛΕΚΤΡΑ

Άκου λοιπόν στη σειρά μου και μένα, πατέρα,
πολύκλαυτα πένθη·
των δυο των παιδιώ σου σε κλαίει επιτάφιος Θρήνος
και ικέτες μαζί κ' εξορίστους
μας δέχεται αυτό σου το μνήμα·
τι καλόν έχομε; ποιο κακό λείπει;
δεν είν' απολέμητη η μαύρη μας μοίρα;

ΧΟΡΟΣ

Μ' αν θέλη ο Θεός, ακόμη μπορεί κι απ' αυτά
να δώση τραγούδια γιομάτα χαρά·
κι' αντίς για επιτάφιος Θρήνους
σου βασιλιά τα παλάτια, παιάνες
καινούργια να στήσουν κροντήρια χαράς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καν νάπεφτες νεκρός
κάτω στην Τροία, πατέρα,
απ' το κοντάρι κάποιου Τρwaδίτη,
δόξα στα σπίτια αφήνοντας
και κάνοντας στους δρόμους των παιδιώ σου
ζωή καλοπερπάτητη,
τάφο θε νάχες ψηλοστοίβαχτο

στη χώρα την περατινή
κ' υποφερτό για μας θε να είταν.

ΧΟΡΟΣ

Φίλος στους φίλους πόπεσαν γενναία πέρα εκεί
θε νάπρεπες ξεχωριστός και κάτω από τη γης,
αφέντης πολυοτιμημένος,
κ' υπουργός πλάι στους δυνατούς
του κάτω κόσμου βασιλιάδες·
γιατ' ήσουν και σαν ζούσες βασιλιάς
και τέτοιον κλήρον έλαχες από τη μοίρα
να κυβερνάς με δύναμι και σκήπτρο τους λαούς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μα ουδέ και κάτω από τα Τρωικά
πατέρα μου, τα κάστρα σκοτωμένος
μάλλους που το κοντάρι δάμασε λαούς
νάσουν πλάι στο Σκάμαντρο θαμμένος.
Κάλλιο πριν έτσι να είχαν σκοτωθή
εκείνοι που σε σκότωναν και κάποιος
<από μακριά> να την εμάθαινε
τη φονικιά τη συντυχιά τους
ξένος σ' αυτές τις συμφορές.

ΧΟΡΟΣ

Πιο καλές κι απ το μάλαμα είν' αυτές σου οι ευχές
κι απ των Υπερβορείων τη μεγάλη ευτυχία
πολύ ανώτερ' ακόμη· κ' είν' αυτό που μπορείς.
Αλλά τώρα ως εκεί φτάνει ο χτύπος βαρύς
της διπλής σας της μάστιγας· κ' είναι στη γης
οι προστάτες σας μέσα· ενώ αυτοί που κρατούν
την αρχήν, έχουν χέρια λερά, κι απ' αυτούς
ποιος μισήθηκε πιότερο απ' όλους;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σαν σαϊτιά πέρα και πέρα χτύπησε
την ακοή μου αυτός σου ο λόγος.
Ω Δία, ω Δία, που κάτω από τη γης
στέλλεις την αργοτιμωρούσα Δίκη

στο χέρι, που όλα τα κακά τολμά
να τα πλερώση όμως με τον τόκο.

ΧΟΡΟΣ

Άμποτε να ταξιωθώ
πικρόχολο να κελαδήσω μοιρολόγι
πάνου του εκεί που θα τον σφάζουνε
και πάνω της που θα την κόβουν·
γιατί πώς να το κρύψω αυτό
που μες στα φρένα μου πετά;
και μου χτυπάει κατάπρωρα
σαν άνεμος δριμύς,
η βράσι της καρδιάς
και το θεόργητό μου μίσος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μα πότε κι ο προστάτης μας
το χέρι του θα βάλη ο Δίας
και τα κεφάλια τους θα σχίση;
Στη χώρα μας η πίστις ας γυρίση,
το δίκιο από τους άδικους ζητώ
κι ακούσετέ μου, σεβαστές
του κάτω κόσμου εσείς Θεές.

ΧΟΡΟΣ

Μα είναι νόμος, των αιμάτων οι στάλες
που στο χώμα χυθούν να ζητούν κι άλλο αίμα
γιατί κράζει εκδίκησι ο φόνος,
για να φέρη, από κείνους που χάθηκαν πριν,
άλλο πάθος στο πρώτο το πάθος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Αλλοίμονο, του κάτω κόσμου βασιλιάδες,
δέτε, κατάρες παντοδύναμες
των σκοτωμένων,
δέτε και ταποδέλοιπα των Ατρείδων
έρμα κι απελπισμένα, δίχως στέγη·
πού να στραφή, Θε μου, κανείς;

ΧΟΡΟΣ

Πάλι ραγίζει μου η καρδιά
νακούω αυτά τα μοιρολόγια
και χάνω καθ' ελπίδα,
μαυρίζουν μου τα σωτικά
στα λόγια που γρικώ·
μα όταν σε βλέπω πάλι ν' αντρειεύεσαι
το θάρρος μου ξανάρχεται και διώχτει
το φόβο απ την καρδιά μου κατ' ανέμου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πώς να τα πη κανείς σωστά; να πη τις συμφορές
που πάθαμ' από κείνη που μας 'γέννα;
καλόπιανε τις όσο θες,
μ' αυτές δεν είναι να μερέψουν·
γιατί είναι λύκος κακοτράχηλος
που δεν μερεύει με τα χάρδια
η λύσσα, που κρατώ της μάννας μου.

ΧΟΡΟΣ

Άριον θρήνο εμοιρολόγησα
σε νόμο Κισσιανής μοιρολογήτρας
κ' έβλεπες μαλλιοτράβηγμα και πάνω πανωτά
χέρι το χέρι, εδώ και κει, να συχνοπέφτη
κι από τους χτύπους βούυζε
το βροντημένο μου πανάθλιο το κεφάλι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ωιμέ ωιμένα φόνισσα
κακούργα μάννα!
σαν νάταν ξόδι ενός εχθρού
και δίχως νακλουθά ο λαός
την εκφορά του βασιλιά του,
το βάσταξ' η καρδιά σου αθρήνητο
τον άντρα σου να θάψης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Είπες την πάσα, ωιμέ, ατιμία της
μα βέβαια και θα την πλερώση

την καταφρόνια του πατέρα μας·
πρώτα ο Θεός κ' έπειτ' αυτό
το χέρι το δεξί μου,
θα την σκοτώσω κι ας χαθώ.

ΧΟΡΟΣ

Το λείψανό του το ερεζίλεψαν,
μάθε και τούτο ακόμα
κ' έτσι σ' αυτό το χάλι τότε θάψανε,
τέτοια ατιμία ανυπόφερτη
ζητόντας να κολλήσουν στη ζωή σου·
άκουσες του πατέρα σου τάτιμα πάθη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Είδες την τύχη του πατέρα μας·
κ' εγώ από μακριά εστεκόμουν
για τίποτε άξια, περιφρονημένη
σαν δαγκανιάρικο σκυλλί
σ' ένα κατώι μαντρισμένη·
κλάιμα από γέλοια πιο άτιμο
μ' ανέβαινε, και στα κρυφά
πολύθρηνη βογγούσα·
μα εσύ τα τόσα πάκουσες
γράφε τα μες στο νου σου.

ΧΟΡΟΣ

Κι ας τριβελίσουνε τα δυο σου αυτιά
τα λόγια αυτά και να κατασταλάξουν
στα ήσυχα βάθη της ψυχής σου·
έτσι είναι όπως μας τάκουσες
κ' έχεις λαχτάρα να τα μάθης
και τώρα πια μ' αλύγιστη
τη γνώμη τράβα εμπρός.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κράζω σου με το μέρος μας νάσαι, πατέρα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και γω μαζί, στα δάκρυά μου πνιγμένη.

ΧΟΡΟΣ

Με μια φωνή κ' εμείς όλες μαζί,
άκου, σου κράζουμε κ' έβγα στο φως
και στάσου αντίκρου στους εχθρούς, δίπλα με μας.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θαρθούν στα χέρια ο Άρης με τον Άρη
κ' η Δίκη με τη Δίκη.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Και σεις πια φέρτε τα, ω θεοί,
όπως το δίκιο ορίζει.

ΧΟΡΟΣ

Τρέμω π' ακούω αυτές σας τις ευχές·
το τι θα γίνη στέκει από καιρό,
μ' άμποτε καθώς εύχεσθε ναρθή.
Ωιμέν' αρρώστεια από γενιάς
και συμφοράς παράχορδη
πληγή αιματωμένη·
ω πένθη βαρυστέναχτα κι αβάσταγα
και πάθος που δε λέει να λουφάξη.
Γιατ' είν' η αρρώστεια ριζωμένη
στα σπίτια αυτά, κι όχι παρμένη
απόξω απ' άλλους, μα απ των ίδιων
την έχθρα, που αίμα δε χορταίνει.

Στις θεές του κάτω κόσμου αυτός ο ύμνος!
Μ' ακούσετε μου, εσείς θεοί της γης,
αυτή μας την ευχή, και στα παιδιά
στείλτε βοήθεια πρόθυμη για να νικήσουν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πατέρα, που δεν πέθανες σα βασιλέας,
δόσε να πάρω κατοχή των παλατιώ σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τέτοια κ' εγώ παράκλησι κάνω, πατέρα,
δος να σωθώ, μ' αφού τον Αίγιστο σκοτώσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κ' έτσι μόνο τα νόμιμα δείπνα θε νάχης
της γης, αλλιώς, μες στους καλόδειπνους τους άλλους
νεκρούς, έμπυρα κνισωτά θε να στερείσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χοές κ' εγώ, στους γάμους μου, θε να σου φέρω
απ' όλη μου των πατρικών σπιτιών την προίκα
και πρώτο απ' όλ' αυτόν τον τάφο θα τιμήσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Άφισ τον, Γη, να βγη να ιδή τον πόλεμό μας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κι ω Περσεφόνη, δόσε νίκη ευτυχισμένη!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θύμας πατέρα τα λουτρά που σε σκοτώσαν!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θύμας και κείνο που εγκαινίασες το δίχτυ!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σαν πιάστηκες στ' αχάλκευτά τους τα πεδούκλια.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Στ' άτιμα που σοφίστηκαν σκεπάσματά τους.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τέτοιες ντροπές δε σε σηκώνουνε, πατέρα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δεν σηκώνεις τάχα ορθό το αγαπητό κεφάλι;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καν στείλε στους δικούς τη Δίκη σύμμαχό τους
κ' έτσι όμοια δος να λάβουνε ταπίχειρά τους,
αν θες μια που νικήθηκες ναντινικήσης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Άκου κι αυτήν, πατέρα, τη στερνή βουή μου·

μας βλέπεις τα πουλιά σου αυτά πάνω στον τάφο
κ' ελέησε του γυιού τους Θρήνους και της κόρης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Και των Πελοπιδών το σπέρμ' αυτό μη σβύσης,
γιατ' έτσι κι αν απέθανες δε θα πεθάνης.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αφού απ' αλήθεια ο πεθαμένος ζη και μένει
στόνομα των παιδιών, που σα φελλοί κρατούνε
απ' το βυθό το κλώστινο του διχτυού νήμα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Άκου, κ' είναι για σέν' αυτά τα μοιρολόγια·
συ 'σαι που θα σωθής τα λόγι' αυτ' αν τιμήσης.

ΧΟΡΟΣ

Μ' όλα τα δίκια σας αυτός ο πολύς Θρήνος,
τιμή του τάφου για την άκλαυτή του μοίρα·
και τώρα, μια που τη βουλή σου έχεις στεριώσει,
καιρός να δοκιμάζης στη δουλειά την τύχη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θα γίνη· μα δεν βλάβει ναρωτήσω ακόμα:
πόθε και πώς να στείλη τις χόες; ποιος λόγος
να θυμηθή τώρα στερνά ταγιατρευτο κακό,
και πήε την άθλια χάρι σε νεκρό να στείλη,
που δεν αιστάνεται; και γω δε ξέρω τι να πω
γι' αυτά τα δώρα· μα 'ναι πάντ' από το κρίμα
μικρότερα· γιατί όσους θησαυρούς κι αν δώσης
για το ένα το αίμα πόχυσες, του κάκου ο κόπος·
λοιπόν, αν ξέρης, πες μου ό,τι ζητώ να μάθω.

ΧΟΡΟΣ

Ξέρω, παιδί μου, τι 'μουν μπρος: αλλαλιασμένη
απ' όνειρα και νυχτοπλάνητες τρομάρες
έστειλε αυτά τα δώρα η άθεη η γυναίκα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μη μάθατε και τόνειρο να μου το πήτε;

ΧΟΡΟΣ

Φαντάστηκε πως γέννησ' έναν όφιο λέει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κ' έπειτα τι; ποιο τέλος είχε τόνειρό της;

ΧΟΡΟΣ

Στα σπάργανα τον τύλιξε σαν να είταν βρέφος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τι ζήτησε το νιογέννητο θεριό να φάη;

ΧΟΡΟΣ

Αυτή βυζί του πρόσφερε μες στόνειρό της.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Και τάφησε το σερπετό ασπάραχτο έτσι;

ΧΟΡΟΣ

Τράβηξε με το γάλα της και κόμπον αίμα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λοιπόν θα πη πως τόνειρο δε θάν' του κάκου.

ΧΟΡΟΣ

Κ' έκραξ' εκείνη από τον ύπνο τρομαγμένη
και πλήθος φώτα, τυφλωμένα στο σκοτάδι,
ξανάφτουνε για χάρι της μες στα παλάτια·
και στέλλει ευθύς τα νεκρικά τα δώρα ετούτα
θαρρόντας πως μ' αυτά το κακό θα γιατρέψη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μα εγώ παρακαλώ τη Γη κι αυτό το μήμα
σε καλό τέλος τόνειρο να βγη για μένα·
κ' έτσι το κρίνω αλήθεια νάναι ταιριασμένο:
Αφού απ την ίδια την κοιλιά βγήκε με μένα
και κουλουριάστηκε στα σπάργανά μου ο όφης
κι άνοιξε στόμα στο βυζί που μ' έχει θρέψη
κι ανάμιξε στο γάλα μου μια στάλα αίμα
κι έντρομη εκείνη ωλόλυξε γι' αυτό το πάθος

πρέπει λοιπόν, ως τόθρεψε τάγριο το τέρας,
να ποθάνη με βιά· και γω θα γίνω ο δράκος
καθώς το λέει και τόνειρο να τη σκοτώσω.

ΧΟΡΟΣ

Ονειροκρίτη το λοιπόν γι' αυτά σε παίρνω
κ' έτσι ας γενή· για τάλλα τώρα οδήγησέ με
τι έχει να κάμη ο ένας κι ο άλλος να μην κάμη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Απλός ο λόγος: πρώτ' αυτή να πάη στο σπίτι,
και θέλω όσα μιλήσαμε κρυφά να μένουν,
κι όπως με δόλο εσκότωσαν τον τίμιον άντρα
έτσι με δόλο να πιαστούν, και στα όμοια βρόχια
να σκοτωθούν καθώς το πρόσταξε κι ο Φοίβος
ο άναξ Απόλλων, μάντις αψευδής ως τώρα.
Λοιπόν ντυμένος στην εντέλεια ωςάν ξένος
θα πάω μ' αυτόν εδώ που βλέπεις τον Πυλάδη
στην πόρτα της αυλής σα φίλος σπιτικός των,
όπου κ' οι δυο, σαν νάμαστ' απ τα μέρη τάχα
του Παρνασού, θα κρένομε τη γλώσσα εκείνη
δίνοντας προφορά Φωκείικια στη φωνή μας·
πρόθυμοι βέβαια οι θυρωροί δε θα μας 'νοίξουν
γιατί δαιμόνου πείραξι βαστάει το σπίτι·
μα εμείς εκεί θα μείνουμε, ώσπου περνόντας
από κει κάποιος μας ιδή κ' έτσι μιλήση:
«Γιατί ναφήνη τον ικέτη έξω απ την πόρτα
ο Αίγιστος, αν είναι μέσα και το ξέρη;»
Μ' αν θα περάσω μια της πόρτας το κατώφλι
και νάβρω εκείνον στου πατέρα μου το θρόνο,
ή και κατόπι βγη μπροστά μου και σηκώση
τα μάτια καταπάνω μου — να το γνωρίζης,
πριν να προφτάση να μου πη «πούθεν ο ξένος;»
νεκρό με μια γοργή σπαθιά σου τον ξαπλώνω.
Κ' η Ερινύα, που δεν της λείβονται σκοτώσια,
 τρίτο ποτήρι θε να πιή άκρατον αίμα.
Εσύ λοιπόν το νου σου νάχης μες στο σπίτι,
για νάρθουν όλα βολικά τόνα με τάλλο·

και σεις διακριτικιά τη γλώσσα να κρατάτε,
λέγοντας όσα πρέπει κι όσα μη σιωπόντας.
Για τάλλα, τον Θεόν καλώ να τα φροντίση
που μ' άμπωσε σ' αυτούς τους φονικούς αγώνες.

ΧΟΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

Θρέφει κ' η γη πολλές
σκιάχτρων φριχτών τρομάρες,
οι αγκαλιές της θάλασσας
τέρατ' ανθρωπομάχα βράζουν·
κι ανάμεσα γης κι ουρανού
φωτιές επάνωθέ μας 'γγιάζουν.
Πτετούμενα και στεριανά
έχουν να πουν
τις άγριες μπόρες σαν μανιάζουν.

Μα ποιος θα πη του αντρός
τη δίχως όρια τόλμη
και των ζωφρένων γυναικών
τις άγριες αγάπες,
που μες στις συμφορές μας βόσκουν;
Ο θηλυκός ο έρωτας,
ο ανέρωτας, που δε λογιάζει
ταντρογυνοζευγάρωμα,
θηρία και μπόρες παρομοιάζει.

Κι ας μάθη ναναθυμηθή
όποιος το νου δεν έχει κούφιο,
το τι σοφίστηκε η πανάθλια
κακούργα μάννα, του Θεστίου η κόρη,
που πήε να κάψη το δαυλό
το συνομήλικο του γιουό της,
που αφόντας απ' τον κόλφο της
πέφτοντας εκελάδησε, η ζωή του
ήταν δεμένη όλη μ' αυτόν
ως τη μοιρόγραφή του μέρα.

Κι ανάθεμα την άλλη που ιστορούν
την κόρη την κακούργα,
που χάλασε τον ίδιο τον πατέρα της
για έναν εχθρό, γιατί το νου της
ξεσήκωσαν τα κρητικά
του Μίνου δώρα, τα χρυσά γιορτάνια,
κ' έκοψε Νίσου του πατέρα της
που αξέγνοιαστα εκοιμόνταν
την τρίχα, η σκύλλα, την αθάνατη
κι άρπαξε τη ψυχή του ο χάρος.

Πρώτο λογιέται μέσα σ' όλα τα κακά
της Λήμνου, κ' έχουν να το λένε
με σιχαμό το πομπιασμένο,
τόσο που και την ίδια συμφορά
«Λημνία» της έχουν όνομα δοσμένο·
από ένα κρίμα θεομίσητο
κάθε καμάρι ανθρώπινο πάει χαμένο·
γιατ' ό,τι εχθρεύονται οι Θεοί κανείς δεν προσκυνά·
σε τι δεν έχω δίκιο απ' όλα αυτά;

Και μια που πάθη ανήμερα μελέτησα,
δεν έχει εδώ τον τόπο του και τούτων των σπιτιών
τάνομο το ζευγάρωμα το ξορκισμένο,
κι ο άπιστος δόλος του γυναίκειου της μυαλού
για άντρα πολεμιστή αρματοζωσμένο
για άντρα που τούχαν ως κ' οι εχθροί του σέβας;
και να ψηφώ σπιτιών αθέρμαντη γωνιά,
την άναντρη εξουσία μιας γυναίκας;

Της Δίκης στέκουν τα θεμέλια στερεά
και τον χαλκό από πριν δουλεύει η Μοίρα
που φτιάνει τα σπαθιά·
και μες στα σπίτια μπάζει το παιδί
των αρχαίων αιμάτων, για να εκδικηθή
με τον καιρό το κρίμα
η δοξαστή βαθύβουλη Ερινύς.

Το κοφτερό πικρότατο σπαθί
κοντά στο ψυχικό τη δίνει
πέρα και πέρα τη λαβωματιά του
σε κείνον, που στα πόδια του πατεί
ανίερα κι άνομα τη Δίκη
και δεν ψηφάει το σεβαστό
του Δία το νόμο ταθανάτου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Παιδί, αι παιδί, άκω η αυλόπορτα βροντάει,
ποιος είναι μέσα; αι παιδί, ματά σου κράζω·
νά, που φωνάζω τρεις φορές για να βγη κάποιος
αν είν το σπίτι του Αίγιστου ανοικτό στον ξένο.

ΔΟΥΛΟΣ

Καλά. Ακούω. Ποιος και πούθεν είν' ο ξένος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δόσε στ' αφεντικά σου είδησι, όπου ήρθα
ξάργου γι' αυτούς κάτι μαντάτα να τους φέρω —
και βιάσου, γιατί βιάζεται θωρείς κ' η νύχτα
με τα μαύρα της τάλογα, κ' οι στρατολάτες
ώρα να ρίξουν άγκυρα σε κάποιο χάνι —
πες νάρθη εδώ η νοικοκερά έξω στην πόρτα
του παλατιού· μα πιο καλά θα ταίριαζε άντρας,
γιατ' η ντροπή δεν κάνει σκεπαστά τα λόγια
πόχει να πη και θαρρετά τα λέει ο άντρας
στον άντρα κ' έτσι καθαρά τα ξεδιαλύνει.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Λέγετε, ξένοι, ότι χρειάζεσθε· γιατί όλα
υπάρχουν όσα πρέπει τέτοιο σπίτι νάχη,
θερμά λουτρά κι ανάπαψι του κουρασμένου,
κρεββάτι και δικαίων ματιών η παρουσία·
αν όμως σπουδαιότερη σας φέρνη ανάγκη
αυτό 'ναι των άντρων δουλειά κ' ειδοποιούμε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ξένος είμαι, Δαυλιώτης από τη Φωκίδα·

καθώς ξεκίναγα για τ' Άργος, φορτωμένος
τα πράματά μου μόνος μου, έτσι όπως ήρθα,
μ' εσίμωσ' ένας, που δε γνώριζα — κατόπι
τόμαθ' απ την κουβέντα: Στρόφιος Φωκιδιώτης —
κι αφού για πού με ρώτησε κ' είπε και κείνος
μου λέει «αφού έτσι κ' έτσι, ξένε, πας για τ' Άργος,
θύμας να πης για τον Ορέστη στους γονιούς του
πως πέθανε· και κοίταξε μην ταμελήσης·
κ' είτε κρίνουν εκεί να στείλουν να τον πάρουν,
είτ' εδώ να ταφή ξένος κ' έρμος στα ξένα,
μας λες στο γυρισμό σου τις παραγγελιές των·
τώρα το χάλκινο λεβέτι στα πλευρά του
κρύβει του νιου, που καλά κλάψαμε, τη στάχτη».
Είπα εγώ κείνα πάκουσα· τώρα δεν ξέρω
αν τάπα σ' όποιους έπρεπε και σε δικούς του,
μα βέβαια πρέπει να το μάθουν οι γονιοί του.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ωιμέ, ποιος κατακέφαλα χαμός μας βρήκε!
Ω ανίκητη των παλατιών αυτών κατάρα,
πόσο πολλά, καλά καθούμενα, μακρυάθε
μ' αλάθευτες ματίζεις σαϊτιές και βρίσκεις!
όλους μου απομαδάς τους φίλους της τρισάθλιας·
και τώρα ο Ορέστης, πούχε την καλή την τύχη
νάν' έξω απ την κατάρατην αυτή τη λάσπη,
η μόνη ελπίδα πόμενε να μας γιατρέψη
απ το καλό μας χαροκόπι — πάει τανέμου!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εγώ σε ξένους τόσο καλοτυχισμένους
από καλύτερη αφορμή να γνωριζόμουν
θάθελα και στο σπίτι τους να φιλευόμουν·
γιατί ποιος το καλό του ξένου του δε θέλει;
όμως αμάρτημα θα τόχα στη ψυχή μου
σε φίλους τέτοιο πράμα να μη φανερώσω,
μια πόδωκα το λόγο μου και με φιλεύουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Δε θάχης από μας πιο λίγο απ' ότι αξίζεις

κι ουδέ πιο λίγο φίλος του σπιτιού θα γένης·
τ' όμοιο ένας άλλος θάρχονταν τα νέα να φέρη.
Μα είναι καιρός οι ξένοι, που όλη την ημέρα
σε δρόμο επέρασαν μακρύ, να παυθούνε·
οδήγησέ τον στο φιλόξενο ανδρωνίτη
κι αυτόν που τον ακολουθεί το σύντροφό του·
και να φροντίσης τίποτε να μην τους λείψη,
γιατί με σένα, ξέρε το, θάχω να κάμω.
Κ' εγώ στον άρχοντα του παλατιού θα φέρω
την είδησι· και δόξα ο Θεός έχομε φίλους
για να σκεφθούμε όσο γι' αυτά που μας ευρήκαν.

ΧΟΡΟΣ

Λοιπόν πότε, γυναίκες πιστές του σπιτιού,
θενά δείξομ' εμείς
των ευχών μας τη δύναμι για τον Ορέστη;
Ω γη σεβαστή και χώμα ιερό
του τάφου του τώρα κρατεί το κορμί
βασιλιά του στολάρχου,
τώρα απάκουσε τώρα βοήθεια ναρθής,
γιατί τώρα καιρός να κατέβουν μαζί
η δολία η Πειθώ και ο νύχτιος Ερμής
να επιβλέψουν σ' αυτές
των σπαθιών τις σκληρόψυχες μάχες.

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ

Κάτι κακό μου φαίνεται σκαρώνει ο ξένος·
βλέπω του Ορέστη τη βυζάστρ' αυτή κλαμμένη·
για πού πηγαίνεις, Κίλισσα, έξω απ τις θύρες
και λύπη, ακόλουθο άμισθο, σέρνεις μαζί σου;

Η ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Τον Αίγισθο η βασίλισσα πρόσταξε αμέσως
να τρέξω για τους ξένους που ήρθαν να καλέσω,
για νάρθη και πιο ξάστερα σαν άντρας πούναι
το νέο αυτό το μήνυμα καλοεξετάση.
Και μπρος στους δούλους κάνοντας τη λυπημένη
κρύβει μες στα πικρά της μάτια τη χαρά της,
για την καλή τη συντυχιά, που ήρθε για κείνη,

μα συμφορά τρισάμοιρη γι' αυτό το σπίτι,
απ' το σωστό το μήνυμα που οι ξένοι εφέραν.
Α! πως θα ευφράνη βέβαια τη ψυχή του εκείνος
σα μάθη αυτή την είδησι, αλλοίμονό μου!
πόσο οι παλιές και τόσες συμφορές που ετύχαν
αβάσταγες μες στα παλάτια αυτά του Ατρέα
μου σπάραξαν τα σωτικά μέσα στα στήθια!
μα άλλη μια τέτοια δε δοκίμασα ως τα τώρα,
γιατί με υπομονή τα τράβηξα όλα τάλλα·
μα τον Ορέστη, της ψυχής μου γλυκειάν έγνοια,
π' από μάννας κοιλιά δέχτηκα κ' έθρεψά τον —
πόσα ξενύχτια ορθή στο πόδι απ τις φωνές του
και πόσα βάσαν' ανωφέλευτα για μένα
δεν πέρασα! γιατί σαν δεν αιστάνεσαι, είσαι
σα ζώο, που πρέπει με το νου κανείς να βρίσκη
ό,τι χρειάζεται, και μες στα σπάργανά του
το βρέφος δε μιλεί για να σου πη αν έχη
ή πείνα ή δίψα ή άλλη προς νερού του ανάγκη,
μα μόνη της δουλεύεται η κοιλιά του βρέφου.
Εγώ όλ' αυτά τα πρόβλεπα, μα πάντα βέβαια
γελιόμουν και πολλές φορές κ' έπρεπε τότε
πλύστρα μαζί λουτράρισα και βάγια νάμαι·
κι αυτές επάνω μου έχοντας τις διπλές τέχνες
του ανάθρεψα του βασιλιά μας τον Ορέστη·
τώρα μαθαίνω η άμοιρη το θάνατό του!
και πάω να 'βρω αυτόν πόχει ρημάξει τούτα
τα σπίτια· αχ, τι χαρά θα κάμη σαν το ακούση!

ΧΟΡΟΣ

Και πώς του παραγγέλνει νάρθη ετοιμασμένος;

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Τι πώς; ξηγήσου καθαρώτερα να νοιώσω;

ΧΟΡΟΣ

Τάχα με τους στρατιώτες του, ή μοναχός του;

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Μαζί και δορυφόρους του μηνάει να πάρη.

ΧΟΡΟΣ

Λοιπόν αυτό μην του το πης, αν του έχης έχθρα,
αλλά μόνος ναρθή, μην έμπη σε υποψία,
πες του το γρηγορότερο, χαρούμενη έτσι·
σαν θέλη κάνει ο μηνυτής το στραβό ίσιο.

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Τάχεις σωστά; κατόπι απ' αυτά τα νέα;

ΧΟΡΟΣ

Μ' αν τέλος θέλη ο Ζευς ναλλάξη πια την τύχη;

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Και πώς; ο Ορέστης, των σπιτιών η ελπίδα, πάει.

ΧΟΡΟΣ

Ακόμη! όποιος το πη μάντις κακός θε νάταν.

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Τι λες; μη ξέρεις τίποτε χώρια 'πό τάλλα;

ΧΟΡΟΣ

Πήγαιν' εκεί που σ' έστειλαν, το χρέος σου κάμε
και για όσα γνοιάζεται ο θεός την έγνοια του έχει.

ΒΥΖΑΣΤΡΑ

Τραβώ και καταπώς μ' ορμήνεψες θα πράξω,
κι' άμποτ' ο θεός ότι 'ν' το πιο καλό ας μας δίνη.

ΧΟΡΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

Τώρα σου δέομαι, των Ολύμπιων
θεών πατέρα Δία,
εμείς που λαχταρούμε το καλό μ' ευλάβεια,
δόσε να δούμε αλήθεια ευδία·
το δίκιο η κάθ' ευχή μας σου ζητά,
εσύ να τον φυλάγης, Δία.
Ναι, κάμε, ω Δία, νικητής,
μες στα παλάτια, των εχθρών να γίνη

κι αν τον υψώσης συ τρανό,
διπλή τριπλή την οφειλή
πρόθυμα θα σου δίνη.

Φίλου σου ανθρώπου ταρφανό
πουλάρι, γνώριζέ το,
σ' έν' άρμα συμφορών εζεύχτηκε
και στο τρεχιό του βάλε συ ένα μέτρο·
ποιο βήμα τρέχοντας με τόση ορμή
σ' έδαφος τέτοιο να φυλάη το μέτρο:
Ναι, κάμε, ω Δία, νικητής,
μες στα παλάτια, των εχθρών να γίνη
κι αν τον υψώσης συ τρανό,
διπλή τριπλή την οφειλή
πρόθυμα θα σου δίνη.

Και σεις, που μέσα στο παλάτι, τάδυτα
χαίρεσθε με τα πλούτη τα φαιδρά των,
ακούστε μας, ομόγνωμοι θεοί,
και με την νέα στερνήν εκδίκησι
των πρωτινών ξεπλύνετε το αίμα κριμάτων[^]
και πια εδώ μέσ' ας μη ακλουθήση
ο γέρος φόνος να γεννοβολήση.
Συ που την τρίσβαθη σπηλιά
την ώριαν έχεις κατοικία,
κάμε το σπίτι τούτο να αναβλέψη
και λαμπρό φως ελευθεριάς
να δη με μάτια χαρωπά
μες απ τη σκοτεινή του σκέπη.

Κι άμποτ' ο Ερμής, της Μαίας ο γυιός,
κ' είναι το δίκιο — χέρι να του δώση,
γιατ' είν' ο μόνος οπού δύνεται
για πράξι αν θέλη να καταβοδώση·
κάτι σαν αίνιγμα θα πω:
στα μάτια και τη νύχτα σκότος χύνει
και την ημέρα πιότερο φως δεν αφήνει.
Συ που την τρίσβαθη σπηλιά
την ώριαν έχεις κατοικία,

κάμε το σπίτι τούτο ναναβλέψη
και λαμπρό φως ελευθεριάς
να δη με μάτια χαρωπά
μέσ απ τη σκοτεινή του σκέπη.

Και τότε πια φανερά
θα διώξω φόβους μακριά
και με γυναίκεια τραγούδια
φαιδρό θα στήσω χορό,
και όχι στριγγά μοιρολόγια
θε να κινήσω να πω·
πλέομε πρίμα, δική μου χαρά,
μακριά απ τους φίλους η συμφορά.
Και συ με θάρρος σαν έρθη
του έργου η ώρα κι ακούσης
να σου φωνάζη «παιδί μου!»
τόνομα πες του πατέρα σου
και τάψογο τέλειωνε κρίμα.

Σαν του Περσέα καρδιά
κάμε στα στήθη σκληρά
και για τους φίλους που κάτω
κ' επάνω είναι στη γης
ξόφλησε τέλος το χρέος
της άτιμής του σφαγής,
να τρέξη το αίμα του μέσα ρονιά
και να ξεκάμης άθλιο φονιά.
Και συ με θάρρος σαν έρθη
του έργου η ώρα κι ακούσης
να σου φωνάζη «παιδί μου!»
τόνομα πες του πατέρα σου
και τάψογο τέλειωνε κρίμα

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Μήνυμα μόστειλαν κι ακάλεστος δεν ήρθα·
καινούριαν είδησι έμαθα πως κάποιοι ξένοι
ήρθαν απόξω κ' έφεραν, όπου καθόλου
δεν είν' ευχάριστη, το θάνατο του Ορέστη·
και τούτο ακόμη να μας βρη, γι' αυτό το σπίτι·

Θα είταν αιματοστάλαχτη πληγή, στις πρώτες
που ακόμα δεν εκλείσανε και μας πονούνε·
πώς είναι τάχα και σωστά να το πιστέψω;
ή λόγια γυναικών που τόχουν να φοβούνται,
μαζώματα του ανέμου και στο βρόντο σβύνουν;
τι έχεις να πης γι' αυτά και μένα να φωτίσης;

ΧΟΡΟΣ

Τακούσαμε και μεις μα κάλλιο να περάσης
μέσα και να ξετάσης μόνος σου τους ξένους·
γιατί καμιά το μήνυμα δεν έχει αξία,
όσο αν τα μάθης απ' αυτούς τα πάντα ο ίδιος.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Θέλω να ιδώ και να ακρίνω αυτό το ξένο
αν είτανε παρών που πέθανε κοντά του,
ή αν έτσι τόχει απ' ακουστά, λόγια τ' αέρα·
εμένα μάτια έχει ο νους και δε γελιέμαι.

ΧΟΡΟΣ

Ω Δία, ω Δία, τι να πω κι από πού
ναρχινήσω ευλογίες να λέω κ' ευχές
και πώς λέγοντας πέρα να βγάλω
όσα θέλ' η καρδιά μου γι' αυτόν;
Γιατί έφθασ' η ώρα ταντρόφωνα ξίφη
με την κόψι βαμμένη στο αίμα,
ή για πάντα τα σπίτια του Ατρείδη
από πρόσωπο γης να φανίσουν,
ή φως και φωτιά για τη λευτεριά
στους βωμούς μας επάνω ν' ανάψη
και στα χέρια του πίσω τα σκήπτρα να πάρη
και τους πατρικούς θησαυρούς του.
Τέτοιο αγώνα μονάχος του έφεδρος έχει
ο ανδρείος Ορέστης με δύο να παλέψη
κι ο θεός πια ας του δίνη τη νίκη.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

(Φωνή από μέσα).

Ωι, ώι, συμφορά μου!

ΧΟΡΟΣ

Άκου, άκου· πώς νάγινε;
πώς το πράμα να τέλειωσε μέσα;
Μ' ας τραβηχτούμε κι ότι νάναι παίρνει τέλος,
για να μην πέση επάνω μας καμιά υποψία
όσο γι' αυτά· γιατί' έχει πια κριθή ο αγώνας.

ΔΟΥΛΟΣ

Αλοί και πάλι αλοίμονο! πάει ο αφέντης
και τρεις φορές αλοίμονο ξανά φωνάζω·
τέλειωσε πάει ο Αίγισθος· ανοίξετέ μας
ευτύς αμέσως· ξεμπαρώσετε τις πόρτες
του γυναικείου· μα εδώ χρειάζεται άντρας κι άντρας,
όχι γι' αυτόν, τι τόφελος; πάει δουλειά του . . .

Ε, σεις, ε σεις!

Βροντώ σε κουφού πόρτα κι άγνοιαστοι κοιμούνται·
του κάκου κράζω· πούν' η Κλυταιμνήστρα, πούναι;
Μα θαρρώ τώρα κρέμεται κοπίδι επάνω
στο σβέρκο της να πέση δίκια χτυπημένος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τι τρέχει; τι 'ν' αυτή που σήκωσες η αντάρα;

ΔΟΥΛΟΣ

Το ζωντανό σκοτώνουν, λέω, οι πεθαμένοι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ωιμέ!

κατάλαβα τι παν να πουν τα αινίγματά σου
καθώς με δόλο εσφάξαμε και θα σφαγούμε·
μα ένα μπαλτά ας μου δώσουν γρήγορ' αντροφόνο,
να δούμε αν θα νικήσομε ή θα νικηθούμε,
αφού ως εδώ κατάντησε νάρθη το πράμα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σένα και 'γω ζητώ· όσο γι' αυτόν, καλά ναι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ωιμένανε! νεκρός, Αίγισθε φίλτατέ μου!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τον αγαπάς αυτόν; λοιπόν στον ίδιο τάφο
μαζί, δε θα τον χωριστής νεκρόν ποτέ σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Στάσου, παιδί· και ντράπου καν ετούτο, γυιέ μου,
το στήθος, που πολλές φορές σ' αυτό υπνωμένος
άρμεξες με τα γούλια σου θραπερό γάλα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πυλάδη, τι να κάνω; πώς να σφάξω μάννα;

ΠΥΛΑΔΗΣ

Πού είναι λοιπόν οι επίλοιποι χρησμοί του Φοίβου
απ τους Δελφούς κ' οι ορκοδεμένες συμφωνίες;
πιο φίλο απ' τους θεούς κανένα μη νομίζης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κρίνω πως έχεις δίκιο και σωστά ορμηνεύεις·
ακλούθα μου· δίπλα του θέλω να σε σφάξω·
και ζώντας τον προτίμησες απ τον πατέρα,
κοίμου λοιπόν πλάι του νεκρή, αφού αγαπούσες
αυτόν και κείνον, που είταν ναγαπάς, μισούσες.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Σ' έθρεψα εγώ, μαζί σου θέλω να γεράσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μαζί μου, του πατρός μου φόνισσα, να ζήσης;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Η μοίρα, γυιέ μου, σ' όλ' αυτά είν' η αιτία.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λοιπόν η μοίρα ετοίμασε κι αυτόν το φόνο.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, δεν ψηφάς διόλου κατάρες μάννας;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Στη δυστυχία μ' εγέννησες για να με ρίξης.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Σε χέρια φιλικά μονάχα σε είχα ρίξη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ελεύθερος εγώ, πουλήθηκα έξω σκλάβος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Και πού 'ναι η πλερωμή που δέχτηκα για σένα;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ντρέπομαι φανερά και τούτο να σου βρίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Μη, μόνον πες και τάδικα και του πατρός σου.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Μην κρίνης το ξωμάχο εσύ, που μένεις σπίτι.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τρώει τις γυναίκες ο καϊμός του αντρός να λείπη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μέσα στα σπίτια αυτές, του αντρός τις θρέφει ο κόπος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τόχεις το βλέπω απόφασι να με σκοτώσης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Συ, κι όχι εγώ, τον εαυτό σου θα σκοτώσης.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Φυλάξου από τις μάννας σου τις άγριες σκύλλες.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κι απ του πατέρα μου, πώς θα σωθώ αν σ' αφήσω;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Θαρρώ του κάκου ζωντανή κλαίω μπρος στον τάφο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σου ορίζει αυτό το θάνατο του αντρός σου η μοίρα.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ωιμένα, εγώ τον γέννησα κ' έθρεψα φίδι·
ω πόσο αληθινός του ονείρου βγήκε ο φόβος!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σκότωσης τόν δεν έπρεπε· και τ' όμοιο πάθε.

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ

Σπλαχνίζομαι κι αυτών των δυο τη μαύρη μοίρα·
μ' αφού στα τόσα τα αίματα έβαλεν άκρη
ο άθλιος ο Ορέστης, πιο καλά τουλάχιστο έχω
να μη χαθή για πάντα του σπιτιού το μάτι.

ΧΟΡΟΣ

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ

Έρθε στους Πριαμίδες η Δίκη με καιρό
βαρύδικη ποινή·
ήρθε και στο παλάτι του Αγαμέμνονος
διπλό λιοντάρι, Άρης διπλός·
πέρα για πέρα τόβγαλεν
ο εξόριστος, που ανάγγειλε η Πυθώ
και την ορμή του ωδήγησεν η γνώμη των Θεών.
Τραγούδια ψάλλετε χαράς
που γλύτωσε ταρχοντικό το σπίτι και το βίος
από τα νύχια της φθοράς,
από τους δυο ιερόσυλους — κακό τους ριζικό.

Έρθε κι ο που της μάχης γνοιάζεται της κρυφής
τη δολερή ποινή·
και τούπιασε το χέρι στη μάχ' η αληθινή
του Δία η κόρη — Δίκη εμείς
το βρήκαμε με πιτυχιά
τόνομα που της δίνομ' οι Θνητοί,

και που έχθρα πνέει θανάσιμη για όσους της είν' εχθροί.
Τραγούδια ψάλλετε χαράς
που γλύτωσε ταρχοντικό το σπίτι και το βιος
από τα νύχια της φθοράς,
από τους δυο ιερόσυλους — κακό τους ριζικό.
Εκείνα που ο Λοξίας, από τον Παρνασό,
πόχει το μέγα σπήλαιο στης γης τον ομφαλό,
εμάντευσε, τους βρήκαν
για το άπιστό τους κρίμα πόγινε χρονιακό·
ποτέ η θεία η δύναμις
δε βοηθάει κακούς·
δόξα στη δικαιοσύνη της ψηλά στους ουραμούς.
Τέλος μπορείς να δης το φως και των σπιτιών
βγήκε ο ζυγός ο βαρύς.
Σήκω παλάτι ορθό· πάρα πολύν καιρό
χαμωπεσμένο στη γης.

Ταχιά ο Καιρός, που σ' όλα βάζει τέλος,
την όψι θε ναλλάξη κι αυτών των παλατιών,
όταν το μίασμα ξορκιστή
απ τη γωνιά με καθαρμούς, που διώχτουν το κακό·
κ' η τύχη ιλαροπρόσωπη γυρνάει κατά μας
νακούη που θενά ψάλλομε:
«ο ξένος που σπιτώθηκε καιρός να βγη απεδώ».
Τέλος μπορείς να δης το φως και των σπιτιών
βγήκε ο ζυγός ο βαρύς.
Σήκω παλάτι ορθό· πάρα πολύν καιρό
χαμωπεσμένο στη γης.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ιδέτε τους διπλούς της χώρας μας τυράννους
φονιάδες του πατρός μου και ξεσπιτωτήδες·
ομόγνωμοι είχαν και σαν κάθονταν στο θρόνο,
φίλοι και τώρα, όπως μπορείς να συμπεράνης,
στη συμφορά τους και πιστοί στον όρκο που είπαν·
γιατ' είχαν συμφωνήση μ' όρκο να σκοτώσουν
τον άθλιο τον πατέρα μου και ναποθάνουν
κ' οι δυο μαζί — και κράτησαν καλά τον όρκο.

Και ιδέτε ακόμα, οι μάρτυρες των κακών τούτων,
τη μηχανή τους, δέσιμο του αθλίου πατρός μου,
τα χεροπέδουκλα και τα ποδόλουρά του·
ξεδίπλωστέ το κι ολοτρόγυρα στεκόντας
δείχτε το ανθρωποδόκανο, να ιδή ο πατέρας,
όχι ο δικός μου, μα που όλ' αυτά επιβλέπει,
ο Ήλιος, της μητέρας μου τανόσια έργα,
για νάναι μάρτυρας στη δίκη μου μια μέρα
πως με το δίκιο μου έπραξα τούτο το φόνο
της μάννας μου — γιατί του Αιγίσθου ούτε τον λέω·
έχει τη δίκη ο ατιμαστής, που θέλει ο νόμος·
μα αυτή που το θεομίσητο κακό εσοφίστη
για τον άντρα, που βάσταξε κάτω απ τη ζώνη
το βάρος των παιδιώνε του, γλυκό της βάρος
έναν καιρό, μα τώρα, ως δείχνει, μισημένο,
πώς την νομίζεις; σμέρνα ή αμβίσβαινα, που μόνου
να 'γγίξη κάποιο εσάπισε κι αν δεν δαγκώση;
τι να την πω και στο σωστό να μη αστοχήσω;
βροχόλουρα θεριού; ή σκέπασμα ως τα πόδια
ενός νεκρού στον κράβατο; μα βέβαια δίχτυ
και βρόχια να την πης μπέρδεμα για τα πόδια.
Τέτοιο και νάχε ένας ληστής, τρόμος των ξένων,
που έχει για ζήση την κλεψιά, με τέτοιο δόλο
πολλούς σκοτώνοντας, χρυσές δουλειές που θάχε!
Παρά τέτοια συντρόφισσα στο σπιτικό μου
κάλλιο άκλερος ας δώσουν οι θεοί να σβύσω.

ΧΟΡΟΣ

Αλλοίμονο, τι φοβερά κακά!
τον βρήκε θάνατος φριχτός·
μα και για κείνον πάργησεν, ιδού,
ανθίζει τώρα η συμφορά.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Έπραξεν ή δεν έπραξε; μάρτυραν έχω
το έντυμ' αυτό, πόβαψε του Αίγισθου το ξίφος·
σημάδι κ' οι πολυκαιρνές του αιμάτου οι βούλλες,
που πολλά χρώματα έφθειραν από τα ξόμπλια·

τώρα εγκωμιάζω το έργο μου και τώρ' αμέσως
το κλαίομαι πάλι, κ' ενώ λέω αυτό το ρούχο
του πατρός μου φονιά, τα κρίματα πονιούμαι,
τα πάθη μας κι όλη μας τη γενιά — κρατώντας
ταζήλευτα μιάσματα μιας τέτοιας νίκης.

ΧΟΡΟΣ

Κανείς άνθρωπος δίχως κακό τη ζωή του
ως το τέλος αζημίωτος δε θα περάση,
αλλοί του!
τώρα η μια συμφορά, κ' η άλλη αμέσως θα φτάση.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μα για να μάθης — γιατί που θα βγη δεν ξέρω,
κι όξω απ τον ίσιο δρόμο σαν πως να με τρέχουν
ταλόγατα, γιατί με σέρνει αθέλητά μου
που δεν ακούει γκέμι ο νους, και στην καρδιά μου
έτοιμη κοντοστέκ' η μάνητα να ψάλη
κι απίκου από το φόβο της να ορχιέται εκείνη —
μα όσο που ακόμα είμαι καλά, στους φίλους λέω
και διαλαλώ πως σκότωσα, μα με το δίκιο,
τη μάννα μου τη φόνισσα και Θεών κατάρα·
κι αυτής της τόλμης την αποθυμιά καυχιούμαι
πως μόβαλε ο πυθόμαντις Λοξίας, που μούπε
όξω από κάθε φταιξιμο θάμαι αν το πράξω
κι αν ταμελήσω — δεν το λέω το τι θα πάθω,
ουδ' είν να βάλη ανθρώπου νους τις συμφορές μου·
και με βλέπετε τώρα πως ετοιμασμένος
μ' αυτούς τους κλώνους της ελιάς και τα στεφάνια
θα φτάσω στο μεσόμφαλο ιερό του Φοίβου,
τάσβυστο φέγγος της φωτιάς καθώς το λένε,
απ το συγγενικό διωγμένος αίμα, κι ούδε
σ' άλλο βωμό να σύρω μ' άφησε ο Λοξίας.
Γι' αυτό σας θέλω μιαν ημέρα όλ' οι Αργεΐτες
πως με ήυραν τούτα τα κακά να μαρτυράτε·
μα εγώ πλανήτης ξένος και χωρίς πατρίδα
ζωντανός και νεκρός τόνομ' αυτό θαφήσω.

ΧΟΡΟΣ

Μα όλα καλά 'ναι, και στο στόμα σου μην παίρνης
λόγια κακομελέτητα και γλωσσοτρώεσαι·
ξεσκλάβωσες τη χώρα πάσα των Αργείων
πόκοφες τολμηρά των δυο φιδιώ την κάρα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Α, α!

Πιστές μας δούλες, να τες κείνες σα Γοργόνες
σταχτόμαυρα ντυμένες, πλοκαμοζωσμένες
μ' αρμαθιές φίδια· δε μπορώ πια να βαστάξω.

ΧΟΡΟΣ

Ποιες φρεναπάτες πολυαγάπητε σε δέρνουν;
Θάρρος· κι ας μη σε παρακυριεύει ο φόβος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δεν είναι φρεναπάτες των ματιών μου ετούτες,
μα οι οργισμένες, φανερά, σκύλλες της μάννας.

ΧΟΡΟΣ

Γιατί 'ν' νωπό το αίμα των χεριώ σου ακόμα
κι αυτό 'ναι που σου φέρνει ταραγμό στο νου σου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Άναξ Απόλλων! πώς πληθαίνουν αυτές τώρα
και στάζει από τα μάτια τους μισητόν αίμα!

ΧΟΡΟΣ

Υπάρχουν καθαρμοί και 'γγίζοντάς σε ο Απόλλων
από τις συμφορές αυτές θα σε γλυτώση.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εσείς δε θα τις βλέπετε· μα εγώ τις βλέπω
και δρόμο παίρνω· δε μπορώ πια να βαστάξω.

ΧΟΡΟΣ

Πήγαινε στην ευχή! κι ο Θεός καλόσκεπός σου
ας σε φυλάη σ' αυτές τις τύχες που σε βρήκαν.

Ιδού πάλιν επλάκωσε ο τρίτος χειμώνας
σηκωμένος σ' αυτά 'πό γενιάς τα παλάτια·
πρώτην έκανε αρχή του πανάθλιου Θυέστη
το φριχτό παιδοφάγωμα εκείνο·
δεύτερο ήρθε το πάθημα του βασιλιά μας
που μες στο λουτρό σκοτωμένος επήγε,
ο αντρείος αρχηγός των Ελλήνων·
τώρα πάλ' ήρθε τρίτο από κάπου κι αυτό
και πώς να το πω; σωτηρία ή χαμό;
μα πού τάχα θα βγη και πού θα σταθή
ησυχία να βρη αυτ' η άγρια η λύσσα;

Η Σειρά των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων των Εκδόσεων Φέξη,
υπήρξεν ένας
σταθμός στα ελληνικά χρονικά. Για πρώτη φορά προσφερόταν
συστηματικά
στο Ελληνικό αναγνωστικό κοινό, η αρχαία ελληνική σκέψη (ιστορία,
φιλοσοφία, ποίηση, δράμα, δικανικός και πολιτικός λόγος) σε
δημιουργικές μεταφορές της, από τους άριστους μεταφραστές του
τόπου,
στην πιο σύγχρονη μορφή που πήρε, εξελισσόμενο, το γλωσσικό της
όργανο.
Ο Όμηρος, οι Τραγικοί κι ο Αριστοφάνης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο
Πλάτων, ο Ξενοφών, ο Αριστοτέλης, ο Θεόκριτος, ο Θεόφραστος, ο
Επίκτητος, ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός κλπ προσφέρονται και σήμερα,
στις
κλασικές πια μεταφράσεις των Πολυλά, Ραγκαβή, Μωραϊτίδη,
Κονδυλάκη,
Ποριώτη, Γρυπάρη, Τανάγρα, Πολέμη, Καμπάνη, Καζαντζάκη Βάρναλη,
Αυγέρη,
Βουτιερίδη, Ζερβού, Φιλαδέλφως, Τσοκόπουλου, Σιγούρου, Κ.
Χρηστομάνου
κλπ. σε μια σύγχρονη σειρά εκδόσεων βιβλίου τσέπης, πράγμα που
επίσης
γίνεται για πρώτη φορά, συστηματικά, στην Ελλάδα.

Χοηφόροι. Το δεύτερο δράμα της «Ορέστειας». Περιέχει την
κυριώτερη

πράξη, γύρω από την οποία στρέφεται η Τριλογία και που πάνω της στηρίζεται το ηθικό πρόβλημα που κινεί την «Ορέστεια»: ο Ορέστης θανατώνει τον Αίγισθο και τη μητέρα του· ο νους του σαλεύεται και καταδιωκόμενος από τα φάσματα των Ερινύων παίρνει τον δρόμο της εξορίας.